

ESKİŞEHİR BAROSU DERGİSİ

Ödeme Emrinin Tebliğinden Önce Borca İtiraz

Av. Kerim Görkem GÖKKAYA*

Öz

İcra hukuku gereğince borçluya dosya konusu olayı ihtar etmek için ödeme emri gönderilmektedir. Genel olarak, ödeme emrinin tebliğiyle dosyayı öğrenen borçlu, bazı istisnai hallerde haricen icra dosyasını öğrenme imkânına sahiptir. Günümüz teknoloji çağında ise bu ihtimal bir hayli artmıştır. Bu şekilde dosyadan haricen haberdar olan borçlular, ödeme emri tebliğinden önce borca itiraz etmekte, bu itiraz davalara konu olmakta ve Yargıtay'ın aynı daireleri benzer olaylarda farklı kararlar verip çelişki yaratmaktadırlar. Bu makale ile yargı kararları ışığında güncel bir soruna somut çözümler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Ödeme emri, İtiraz, Tebliğ, Haricen öğrenme

* Eskişehir Barosu, kerimgokkaya@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0363-3431.
Gönderim Tarihi: 31.10.2021. Kabul Tarihi: 16.12.2022. **Hakem denetiminden geçmiştir.**

ESKİŞEHİR BAR ASSOCIATION JOURNAL

Objection to Debt Before Notification of Payment Order

Abstract

Since the Law of Execution was established, a payment order has been sent to the debtor to warn the event that is the subject of the file. In general, the debtor, who learns the file with the notification of the payment order, has the possibility to learn the execution file externally in some exceptional cases. In today's technology age, this possibility has increased considerably. In this way, the debtors who are aware of the file externally object to the debt before the payment order notification, this objection becomes the subject of lawsuits and the same chambers of the Supreme Court give different decisions in similar events and create contradictions. With this article, concrete solutions have been brought to a current problem in the light of judicial decisions.

Keywords

Order of Payment, Objection, Notification.

GİRİŞ

İcra (Takip) hukuku, maddi hukuktan kaynaklanan taleplerin devlet yardımı ve denetimi altında takip ve tahsil edilmesi için ihdas edilmiş bir hukuk dalıdır. Geniş anlamda icra hukuku, cüz’i icra ve külli icra olarak ikiye ayrılmaktadır. Cüz’i icra ise, ilamlı icra, ilamsız icra ve rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip olarak ayrılmaktadır. Uygulamada en çok karşılaşılan dosyalar ise genel haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerine özgü takip, kiralanan taşınmazın tahliyesi yolu ile takip ve abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takipler olan ilamsız icra dosyaları oluşturmaktadır¹. Genel haciz yoluyla takipte² İİK m.58’e uygun takip talebi varsa, icra müdürü takip talebine uygun ödeme emri çıkarılmasına karar verir. Ödeme emrinde İİK m.60’ta sayılan unsurların bulunması gerekmektedir. Ödeme emrinin tebliği, icra takibinde borçluya yönelik olarak yapılan ilk icra takip işlemidir³. Nitekim ilk işlem olduğu gibi şayet usulüne uygun yapılmadığı takdirde de tebliğin ardından yapılacak tüm işlemlerin geçersiz sayılacağı unutulmamalıdır. Böylesine önemli bir rolü bulunan ödeme emri, takibin devamındaki işlemlerin yapılabilmesi için takipte âdetâ insan omurgası gibi işlev görmektedir.

I. ÖDEME EMRİ VE İTİRAZ

A. Ödeme Emri

1. Genel Olarak

Ödeme emri ile borçluya, borcu ödemesi veya itirazı varsa bunu bildirmesi ve bunları yapmazsa hakkında cebri icraya devam edileceği (malların haczedileceği) ihtar edilir⁴. Bir başka deyişle borçlunun hakkında açılmış takip dosyası için bilgilendirilmesi, ödeme yapması veya varsa itirazını bildirmesi için uyarılmasıdır. Ödeme emri, başlatılan icra takibinde takip talebi ile başlatılmak istenen icrai işlemlerinden ilk ve en önemlisidir. Adeta temel görevi gören ödeme emrindeki yazılı bilgiler, takip işleminin kökleri görevini gerçekleştirmektedir.

¹ Deniz Ayhan “İcra Patladı” 21 Kasım 2022, < https://www.sozcu.com.tr/2022/ekonomi/icra-patladi-2-7491057/?utm_source=anasayfa&utm_medium=free&utm_campaign=alt_surmanset > Erişim Tarihi 15.12.2022. Haberde “ İcra dairelerindeki dosya sayısı, son bir yılda 1 milyon 466 bin adet artarak 24 milyonu geçti. Borcunu ödeyemediği için yasal takibe girenlerin sayısı da bir önceki yıla göre yüzde 83 arttı. Bu nedenle vatandaşlara yönelik haciz işlemlerine yetmekte zorlanan icra dairelerinin sayısı artırılabilecek.” şeklinde olduğunu belirtmiştir.

² Bu makalede Genel Haciz Yoluyla sınırlı olarak inceleme yapılacaktır.

³ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, Muhammet Özekes, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, (9. B. On İki Levha Yayıncılık 2019) 97.

⁴ Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılı İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, (2. B. Yetkin Yayıncılık 2018) 93.

2. Ödeme Emrinin İçeriği

Ödeme emrinin içeriğinden İ.İ.K. m. 60'ta (İ.İ.K. Yön. m. 29) söz edilmiştir. Kanuna göre ödeme emrinin aşağıdaki hususları içermesi gerekir:

1. Alacaklı veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere takip talebindeki kayıtlar (alacaklı kimliği, borçlu kimliği, borcun tutarı, faiz istenmişse faiz oranı ve işlemeye başladığı gün, borcun sebebi yazılır)
2. Ödeme emri ile borçluya, borcun yedi gün içinde borcu ve takip giderlerini ödemesi gerektiği
3. Yedi gün içinde senetteki imzaya veya borca itiraz edebileceği
4. Ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz etmeyen veya borcu ödemeyen borçluya mal beyanında bulunması gerektiği, bulunmaz ise yaptırımları olacağı
5. Yedi gün içinde borç ödenmez ise cebri icraya devam olunacağı yazılır.

Ayrıca kanun maddesinin devamında ödeme emrinin iki nüsha olarak tanzim edileceği, bir nüshanın borçluya gönderileceği, şayet takip belgeye dayanmakta ise belgenin de tasdikli bir örneğinin ödeme emrine bağlanacağı gibi hususlar yazılmıştır.

Bunlara ek olarak takip talebinin İİK içeriğindeki şartları taşıması yeterli görülmüştür. Takip talebini inceleyen icra müdürü borcun zamanaşımına uğrayıp uğramadığını, alacağın muaccel olup olmadığını veya koşula bağlanıp bağlanmadığını incelemeyecektir⁵.

3. Ödeme Emri Tebliği

Ödeme emrinin hukuki sonuçlarının doğabilmesi için tebliğ edilebilmesi şarttır. Ödeme emrinin borçluya tebliğ edilmesi, takip hukukunda başlatılmış sürecin sorunsuz bir şekilde devam edebilmesi anlamına gelmektedir. Bir diğer deyişle ödeme emri olmaksızın takip hukukuna devam edilebilmesi mümkün değildir⁶. Ödeme emri tebligatı, Tebligat Kanunu hükümlerine tabidir. İİK m.21'deki "İcra dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile ve Tebligat Kanunu hükümlerine göre olur. Bu tebliğler makbuz karşılığında doğrudan doğruya tevdi suretiyle de yapılabilir" hükmü ile bu süreçten açıkça bahsedilmiştir. İcra ve iflas hukukunda, tebligata ilişkin kurallar 7201 sayılı Tebligat Kanunu, Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik, -Tebliğat Kanunu'nun 7/a maddesi gereğince yayımlanmış bulunan-

⁵ Canan Ruhi, Ahmet Cemal Ruhi, İlamsız İcra Takibi (1. B. Seçkin Yayınevi 2022) 40.

⁶ İbrahim Aşık, Yakup Oruç, Ozan Tok, Ömer Faruk Saçar, İcra ve İflas Hukuku (1. B. Seçkin Yayınevi 2022) 101.

Elektronik Tebligat Yönetmeliği, İcra ve İflas Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nde yer almış bulunmaktadır⁷.

Genel haczi yoluyla takip bakımından itiraz süresi kural olarak, ödeme emrinin tebliğinden itibaren borçluya yedi gündür. (İİK m.19/1 ‘‘Gün olarak tayin olunan müddetlerde ilk gün hesaba katılmaz.’’ hükmü gereği tebliğ edilen günün katılmaması gerektiği unutulmamalıdır⁸. Dosya borçlusu bu yedi gün içinde borcu ödeyebilir, mal beyanında bulunabilir, sessiz kalıp takibin kesinleşmesini bekleyebilir veyahut borca itiraz edebilir.

B. Ödeme Emrine İtiraz

1. Genel Olarak

Genel haciz yoluyla takipte itiraz, İİK m.62 vd. hükümlerinde yer almaktadır. Hükme göre borçlu ödeme emrine itiraz etmek istiyorsa, bu itirazını ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde icra dairesine yapmalıdır. Bu hükümden anlaşılması gereken yegâne husus borca itiraz edebilmek için ödeme emrinin borçluya tebliğ edilmiş olması gerektiğidir⁹.

Borçlu itirazında da herhangi bir sebep bildirmek zorunda değildir¹⁰. ‘‘itiraz ediyorum’’ şeklindeki bir talep bile yeterli olmaktadır. Borçlu sebep bildirmek zorunda olmasa da, belirttiği sebeplerle bağlıdır. Bu sebepler genişletilemez veya değiştirilemez. Bu kurala istisna olarak genel mahkemelerde açılan itirazın iptali davalarında, borçlu belirttiği itiraz sebepleriyle bağlı değildir. Ayrıca borçlu itirazını her zaman geri alabilmektedir. Ancak itirazın kaldırılması yolunda borçlu, itiraz dilekçesinde gösterdiği sebeplerle bağlıdır ve itiraz sebeplerini değiştiremez, genişletemez¹¹.

2. İtirazın İleri Sürülmesi, Süresi ve Sonuçları

Takip hukukunda itirazın ileri sürülmesi birçok şekilde yapılabilir. İtirazın esasen borçlunun tek taraflı irade beyanı olduğunu söyleyen pek çok doktrinsel görüş bulunmaktadır¹².

⁷ Alper Tunga Küçük, ‘İcra ve İflas Hukukunda Tebligata İlişkin Düzenlemeler’ (2016) 74 (1) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 305, 305.

⁸ Talih Uyar, ‘İcra Hukuku’nda Süreler’, (2004) (55), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 239, 239 ‘‘Gün olarak belirlenen sürelerde ‘‘ilk gün’’ hesaba katılmaz, (İİK m. 19/1) örneğin; örnek 163 ödeme emri borçluya 2.2.2004 tarihinde tebliğ edilmişse, 5 günlük itiraz süresi 7.2.2004 günü tatil saatinde sona erer. Ancak, ayırık olarak, yasa ilk günün hesaba katılacağı açıkça belirtilmişse, ilk gün hesaba dâhil edilerek süre hesaplanır.’’

⁹ Canan Ruhi, Ahmet Cemal Ruhi, İllamsız İcra Takibi (1. B, Seçkin Yayınevi 2022) 44.

¹⁰ Pekcanitez (n 2) 101.

¹¹ Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, İcra ve İflas Hukuku (6. B. Yetkin Yayınevi 2022) 87.

¹² İlhan Postacıoğlu, Sümer Altay, ‘İcra Hukuku Esasları’, (5. B.Vedat Kitapçılık 2010) 183.

Kanun koyucu itirazın ileri sürülmesinde herhangi bir usul öngörmemiştir. Borçlu yazılı veya sözlü bir şekilde itirazını gerçekleştirebilir. Ayrıca borçlunun itirazında herhangi bir gerekçe göstermesine de gerek yoktur. Kanun koyucu, bu nedenle borçluya ispatsız biçimde ileri sürebileceği itiraz olanağını vererek alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesini sağlamıştır¹³.

Doktrinde ödeme emrine itiraz çeşitli sınıflandırmalara tâbi tutulmuştur. Ödeme emrine itiraz; içeriğine, kaynağına, ileri sürülüş biçimine, yapılış şekline veya kapsamına göre olmak üzere birden fazla biçimde sınıflandırılabilir¹⁴. Doktrinde en sık yer alan sınıflandırma; kaynağına ve ileri sürülüş biçimine göre itiraz ayrımıdır. Kaynağına göre itiraz ayrımında, maddi hukuk ile takip hukuku itirazları olmak üzere iki kategori vardır¹⁵. Maddi hukuktan kaynaklı itirazlar kuvvetle muhtemel borç ile alakalı olurken, takip hukukundan kaynaklı itirazlar yetkiye itiraz gibi hususlardır.

Kanunun lafzi yorumuna göre borca itiraz edebilmek için ödeme emrinin borçluya tebliğ olması gerekmektedir. Tebligat usulsüz şekilde yapılmış ise, ödeme emrini içeren tebligat geçersiz sayılmaz. Usulsüz tebligatta muhatap adına çıkarılmış ve muhataba gönderilmiş ancak kanuna uygun surette yapılmamış tebligat söz konusudur¹⁶. Ancak usulsüz tebligatlar tebligatın devamındaki işlemleri kendiliğinden geçersiz kılmamaktadır. Burada yapılmış olan bir tebligat olmasına rağmen usulüne uygun olmayan bir tebligatın bulunması mevzubahistir. Bu hususun da ittıla tarihinden itibaren yedi gün içerisinde öne sürülmesi gerekmektedir. Örneğin Yargıtay 12. H.D. 10.05.2016 Tarih ve 2016/887 E. 2016/13740 K. sayılı ilamında, "*Ödeme emri tebliğ işleminin usulsüzlüğü iddiasının yasal dayanağı İİK'nun 16. maddesi olup, bu yöndeki şikayetin, aynı maddenin 1. fıkrası uyarınca usulsüz tebliğ işleminin öğrenildiği tarihten itibaren 7 günlük süre içinde icra mahkemesine yapılması zorunludur.*

Somut olayda, borçlu şirkete çıkartulan şikayete konu ödeme emrinin; "İş yerinde tebligatı alacak yetkili bulunmadığından tebligat mahalle muhtarına tebliğ edildi. 2 numaralı haber kağıdı çalışana verildi, çalışana haber verildi." şerhiyle tebliğ edildiği, anılan tebligatın şirketin yetkili temsilcileri olmaması durumunda çalışanına yapılması (yani teslimi) gerekirken,

¹³ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası, 'İcra ve İflâs Hukuku', (6. B. Yetkin Yayınevi 2020), 161.

¹⁴ Cenk Akil, 'Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emri', (1. B. Yetkin Yayınevi 2017) 52-100.

¹⁵ Barçın Özkan Kızıl, 'Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtirazın Geri Alınması' (2021) 29 (4) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3123.

¹⁶ Aslı Aras, 'Davada Veya İcra Takibinde Usulsüz Tebligatın Re'sen Dikkate Alınması Gerekliliği' (2022) 158, TBB Dergisi, 195.

mahalle muhtarına verildiği, şirket çalışanına ise haber verildiği, tebligatın bu haliyle TK'nun 12 ve 13. maddelerine aykırı olarak yapıldığı ve dolayısıyla usulsüz olduğu anlaşılmaktadır.

O halde, mahkemece, TK'nun 32. maddesi uyarınca, borçlu şirketin usulsüz tebligatı öğrenme tarihinin tespit edilerek, öğrenme tarihine göre şikâyet süresinde ise, öğrenme tarihi itibarıyla tebligat tarihinin düzeltilmesine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile şikâyetin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir.” şeklinde gerekçeye yer verilerek bu husus açıklanmıştır.

Ayrıca icra dairelerinin tebligatı usulsüz olup olmadığı hususunu inceleme yetkisi de bulunmamaktadır. Yargıtay'ın da bu hususta birçok kararı bulunmaktadır. Yargıtay'a göre, tebligat usulsüzlüğü mutlaka muhatap tarafından şikâyet yoluyla icra mahkemesine iletmeli; icra mahkemesi bu konuda bir şikâyet olmadan tebliğ usulsüzlüğüne ilişkin bir karar vermemelidir¹⁷. Genel icra hukuku kapsamında borçlunun süresinde ve usulüne uygun olarak ödeme emrine itiraz etmesi üzerine de takip kendiliğinden durmaktadır.¹⁸

Tebliğ tarihinden itibaren (tebliğ tarihi hesaba katılmadan) yedi gün içinde, doğrudan icra dairesine giderek sözlü veya yazılı olarak itiraz edilebilir. Dosyanın olduğu icra-yargı çevresinden farklı mahalde oturan borçlu, meskeninin bulunduğu yer icra dairesine de oraya gönderilmek üzere itirazını yapabilir.

Bunlara ek olarak gecikmiş itirazdan da bahsetmek gerekmektedir. Gecikmiş itiraz İİK m. 65'te düzenlenmiş borçlu yararına bir müessesedir. Kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle süresi içinde itiraz edememiş olan borçlunun itiraz hakkını kaybetmeyerek, sonradan itirazda bulunabilmesidir. Gecikmiş itiraz müessesesi, borçlunun, kusursuzluğu hâline özgü olarak kabul edilebilir bir mazerete dayanması şartıyla, itiraz süresini kaçırmış olan borçluya, itiraz hakkını kaybetmemesi amacıyla tanınmış olan bir hak olup, ödeme emrine itirazın bir istisnasıdır¹⁹. Gecikmiş itirazda bulunabilmek için birtakım şartlar öngörülmüştür. Bunlar, itirazın en geç hacizli malların paraya çevrilmesi işlemine kadar yapılması gerektiği ve engelin ortadan kalkması ile birlikte üç gün içinde yapılması gerektiğidir. Ancak hacizli mallar paraya çevrilme işlemi gerçekleştiğinde borçluya engel olan durum hâlâ devam ediyor ise bu hususta borçlunun yapacağı bir gecikmiş itiraz süresinde yapılmış olmayacaktır.

¹⁷ Bkz: 12. H.D. 34086/5257 25.02.2016 (Erişim Tarihi 10.01.2023)

¹⁸ Alper Öztürk, 'Ödeme Emri Aşamasında Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Genel İcra ve Vergi İcra Hukuku Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi' (2021) 8 (26) Gümrük Ticaret Dergisi 12, 18.

¹⁹ Alper Uyumaz, 'İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz', (2010) 24, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 374.

Kanun maddelerinde ve doktrinde itirazın sonuçları belirtilmiştir. Buna göre:

1. Süresinde ve usulüne uygun olarak yapılan itiraz, takibi kendiliğinden durdurur. (m.66/1)
2. Ödeme emrine itiraz eden borçlu, mal beyanında bulunmak zorunda değildir. (m.60/2)
3. Borçlu kısmi itiraz ederse, itiraz edilen kısım için takip durur.
4. İtiraz üzerine duran takibe, itiraz giderilinceye kadar devam edilmez²⁰.

Bu madde hükmüne göre borca itiraz, süresi içerisinde ve usulüne uygunsa başka bir araştırmaya gerek kalmaksızın kendiliğinden durmaktadır. İcra takibine edilen itiraza karşı gerekli hukuki yollar neticeleninceye kadar veyahut itiraz giderilinceye kadar hiçbir icrai işlem yapılamamaktadır.

II. ÖDEME EMRİ BORÇLUYA TEBLİĞ OLMADAN İTİRAZ

Buraya kadar anlatılan kısım kanunun öngördüğü hayatın olağan akışına uygun ilerleyen icra takip hukukudur. Fakat borçlu, borcundan dolayı takip edildiği dosyayı her zaman icra dairesince yapılan tebligattan öğrenmeyebilir. Günümüz teknolojisiyle kişiler, haklarında açılan dava ve icra dosyalarını UYAP sisteminden takip edebilmektedir. Bunun dışında alacaklı, vekili veya üçüncü kişilerin haber vermesiyle dosyadan haberdar olunması mümkündür. Bu gibi durumlar kanunda düzenlenmemiş, ödeme emrinin tebliği dışında borçtan haberdar olma halleridir. Bu sebeple aşağıda da örneklendireceğimiz gibi Yargıtay'ın aynı dairesi bile konuyla alakalı farklı kararlar vermektedir.

A. Çelişkili Yargıtay Kararları

Yargıtay'ın bu konu özelinde vermiş olduğu kararlar bir istikrar sağlamış değildir. Özellikle bazı kararlardaki “*somut olayın özelliklerine göre ibaresi*” uygulamada karışıklığa yol açmaktadır. Yargıtay da istikrarlı bir şekilde somut olayın özelliklerine göre değerlendirme yapılmasını vurgulamaktadır²¹. Bu kavram yeterince muğlak olup, hukuki güvenilirliği de zedelediği düşünülmektedir. Her olaya göre farklı kararlar verilmesi hem kanunun emredici hükmüne aykırılık teşkil etmekte hem de uygulamada karışıklıklara neden olmaktadır.

²⁰ Pekcantez (n 3) 105.

²¹ Yargıtay 12. H.D. 7314/376 13.01.2022. “Her ne kadar bölge adliye mahkemesi kararında Dairemizin bazı içtihatlarına atıfta bulunulmuş ise de, bahsi geçen içtihatlar her somut olayın niteliğine göre oluşturulmuş olup, Dairemizin sonradan oluşan ve usul ekonomisine de uygun olan uygulamalarına göre; borçluya ödeme emrinin tebliği edilememesi halinde, borçlunun takipten haricen haberdar olup yedi gün içinde itirazını icra dairesine bildirdiğinin ve alacaklının da anlaşmazlığı ve takibi sürdürme iradesinin mevcut olduğunun anlaşılması halinde ödeme emri tebliği edilemese bile borçlunun itirazı geçerli olup alacaklının itirazın kaldırılmasını istemekte hukuki yararı vardır.” Şeklinde belirtilmiştir. (Erişim Tarihi 13.01.2023)

Örneğin güncel kararlardan sayılan Yargıtay 12.H.D. 02.03.2021 Tarih ve 2020/6620 E. 2021/2293 K. sayılı kararın gerekçesinde ‘‘... Her ne kadar bölge adliye mahkemesi kararında Dairemizin bazı içtihatlarına atıfta bulunulmuş ise de, bahsi geçen içtihatlar her somut olayın niteliğine göre oluşturulmuş olup, Dairemizin sonradan oluşan ve usul ekonomisine de uygun olan uygulamalarına göre; borçluya ödeme emrinin tebliğ edilememesi halinde, borçlunun takipten haricen haberdar olup yedi gün içinde itirazını icra dairesine bildirdiğinin ve alacaklının da anlaşmazlığı ve takibi sürdürme iradesinin mevcut olduğunun anlaşılması halinde ödeme emri tebliğ edilemese bile borçlunun itirazı geçerli olup alacaklının itirazın kaldırılmasını istemekte hukuki yararı vardır. ...’’ diyerek her olayı somut olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Aynı şekilde Yargıtay 12. H.D. 13.01.2022 Tarih ve 2021/7314 E. 2022/376 K. sayılı ilamında ‘‘İİK 'nun 62/1. maddesinde; ‘‘... İtiraz etmek isteyen borçlu, itirazını, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde dilekçe ile veya sözlü olarak icra dairesine bildirmeye mecburdur’’ hükmü yer almakla birlikte borçluya ‘‘ödeme emri tebliğ edilemese’’ bile, alacaklının anlaşmazlığı ve takibi sürdürme iradesi mevcut bulunduğu sürece borçluya ödeme emrinin tebliğ edilmemesi şikayet ve itirazda bulunmasına engel teşkil etmez. Kaldı ki, borçlu ...’a müdürlükçe çıkarılıp bila tebliğ iade edilen ödeme emri de bulunmaktadır. ...’’ şeklinde bir ifade ile bu hususu açıklamıştır.

Yine yakın tarihli sayılabilecek Yargıtay 12. H.D. 19.03.2020 Tarih ve 2020/1169 E. 2020/2965 K. sayılı hükmünde ‘‘... Ödeme emrinin hiç tebliğ edilmemiş olması hallerinde borçlunun takibi haricen öğrenerek itirazda bulunması durumunda itirazın geçerli olmadığı kabul edilir. Oysa davalı borçluya ödeme emri tebliği ile ilgili eksiklik tamamlanmış, ...’’ şeklinde gerekçe göstererek itiraz ettikten sonra tebliğin yapılmasının eksikliği gidereceğini belirtmiştir.

Eski kararlardan da örnek vermek gerekirse Yargıtay 12. H.D. 21.09.2006 Tarih ve 2006/13613 E. 2006/16937 K. sayılı hükmünde ‘‘... Borçlulardan H. P. adına gönderilen ödeme emri tebliğ edilmeden iade edilmiştir. Alacaklı bu borçlu hakkında takip iradesini sürdürdüğü için adı geçen itirazı süresinde kabul edilmelidir. ...’’ diyerek gerekçe gösterilmiştir.

İkisi nispeten yeni sayılacak bu üç karar da kanunun emredici hükmüne rağmen somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmesi gerektiğinden bahsetmiştir.

Bu kararların aksine yine Yargıtay 12. H.D. 11.10.2018 Tarih ve 2017/4706 E. 2018/9705 K. sayılı hükmünde ise ‘‘... İ.İ.K.'nun 62/1. maddesinde; ‘‘İtiraz etmek isteyen

borçlu, itirazını, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde dilekçe ile veya sözlü olarak icra dairesine bildirmeye mecburdur” hükmü yer almaktadır. Bu durumda, borçluya henüz ödeme emri tebliğ edilmediğinden, borçlunun icra dairesine itirazı sonuç doğurmaz. O halde mahkemece, şikâyetin kabulüne karar verilmesi yerine, yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir. ...” diyerek yukarıdaki kararlara aksi yönde bir karar vermiştir.

Genel haciz yolu dışından da bir örnek vermek gerekirse kiralanan taşınmazın tahliyesi için açılan takiple ilgili Yargıtay 8. H.D. 2017/4168 E. 2017/16292 K. sayılı hükmünde “... ödeme emrinin tebliğinden sonra borçlunun itiraz sebeplerini icra dairesine bildirip yasal ödeme süreleri geçtikten sonra alacaklının merciden itirazın kaldırılması ve tahliye isteyebileceği öngörülmüştür. Tahliye itirazlı ödeme emri tebliğ edilmediğinden henüz itiraz hakkı doğmamış olup anılan maddedeki itiraz ve ödeme süreleri işlemez. Borçlunun haricen icra takibini öğrenip, icra dairesine itiraz etmesi yasanın emredici hükümleri karşısında hukuki sonuç doğurmaz. Bu durumda mahkemece, istemin reddine karar verilmesi gerekirken davalı şirket yönünden yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmesi doğru değildir. ...” diyerek ödeme emrinin tebliği olmadan itiraz etmenin emredici hükümlere aykırı olduğu belirtilmiştir.

Yukarıdaki kararlarda da görüldüğü gibi ele aldığımız konuda uygulama tarafında herhangi bir netlik bulunmamaktadır. Bununla beraber son tarihli kararlarda yüksek mahkemenin somut olaya göre değerlendirilmesi gerektiğine dair bir kanaat oluşmuştur. Bu tür kararlar uygulamada karışıklığa yol açmasının yanı sıra somut olaya göre değerlendirilmesi kavramı, muğlak bir kavram olup kişileri muallakta bırakmaya elverişli bir durumdur. Çünkü kanun gayet emredici bir hükümle “*tebliğden itibaren yedi gün içerisinde itiraz edilir*” demiştir. Mefhum u muhalifinden tebliğ edilmediğinde itiraz edilemez sonucuna varmak gerekmektedir.

Ancak her ne kadar kanunun lafzi hükmünden tebliğ olmadan itirazın öne sürülmeyeceği anlamı ortaya çıkarılsa da doktrindeki bazı yazarlar da bunun aksi görüşündedir. Yenipınar “*borçlu taleple birlikte, aynı zamanda ileri sürdüğü öğrenme tarihine göre 7 gün içerisinde icra dairesine borca, imzaya vd. itirazlarını da bildirmek zorundadır.*” demek suretiyle öğrenmeden itibaren de itirazın başlayabileceğini ifade etmiştir²².

²² Filiz Berberoğlu Yenipınar, Uygulamada İcra Takibi (5. B. Seçkin Yayınevi 2022) 77.

SONUÇ

A. Konuya Metodolojik Bir Bakış

Kişilerarası ilişkiler ütopyalardaki gibi olsa devletler meydana gelmez, devletler mükemmel işleyen bir kurum olsa kanunlar koyulmaz, kanunlar kusursuz bir düzen yaratsa ülkelerde yargı müessesesine ihtiyaç kalmazdı. Kanun koyucu bazen koyduğu kuralın yargı dünyasında yaratabileceği infialleri öngörememektedir. Bu tür durumlarda metodolojik yöntemler bizlere nasıl bir yol izlememiz gerektiğini açıklamıştır. Bu yol da kanunların yorumlanması metodundan geçmektedir. *‘Yorum, bir hukuk kuralının gerçek anlam ve kapsamını ortaya koyma işlemi yahut kanun koyucunun düşüncesinin kapsamının açıklanması olarak tanımlanabilir. Kanunun yorumlanması, kanunun tamamına hâkim olan ilke ve esaslar ışığında belli bir kanun hükmünün içerdiği anlamı ortaya koymak için yapılan faaliyettir.’*²³ Yorum daima hukukçular tarafından kullanılması gereklidir. Nitekim mahkemelerdeki tartışmaların çoğu bir metnin yorumu hakkındadır ve yargıçlar doğru yorumun hangisi olduğuna karar vermek zorundadır²⁴. Ayrıca toplumda bir hadisenin meydana gelmesiyle hukukun hadiseyi takip ederek ihdas olunacağı da unutulmamalıdır.

Bazen kanun metni çok açık gibi gözükse de her zaman lafzi olarak yorumlamamak gerekir. Aslında kanunu lafzından anlamalı, ardından kanun koyucunun o kanunu koyarken amacının ne olduğunu düşünmemiz daha doğru olacaktır. Nitekim 8049 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1.maddesi de *‘Kanun, sözüyle ve özüyle değiştiği bütün konularda uygulanır.’* (743 sayılı mülga Türk Kanuni Medenisi'nde de 1.madde ‘Kanun, lafziyle veya ruhiyle temas ettiği bütün meselelerde mer’idir. ‘şeklindedir’)²⁵ demek suretiyle hem lafzıyla hem de ruhuyla uyumsuzluklara uygulanacağını söylemiştir. Yorumu yapan kişi, özellikle hâkim, yorumda serbest olmayıp, kanunun sözüyle ve özüyle bağlıdır²⁶. Yargıtay Genel Kurulu da bu konuya ilişkin *‘Her hükmün lafzı, ruhu ile kontrol edilmek gerekir’* diyerek kanunun ruhunun önemini vurgulamıştır ve İçtihadı Birleştirme Kararları yargı için bağlayıcıdır²⁷. Zaten kanunun lafzı metinlerde açıkça yazılıdır. Fakat bu maddeyi meydana getiren ruhun ne olduğunu da düşünmek gereklidir.

²³ Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş Karaman, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, (7. B. Beta Yayınevi 2009) 114.

²⁴ Yasemin Işıktaç, Sevtap Metin, Hukuk Metodolojisi (5. B. Filiz Kitabevi 2016) 179.

²⁵ Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG 08.12.2001/24607

²⁶ Mustafa Kemal Oğuzman, Nami Barlas, Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar (25. B. Vedat Kitapçılık 2016), 70.

²⁷ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı 22/2, 09.03.1955.

İ.İ.K. m.62'yi incelediğimizde de kanun açıkça "tebliğden sonra yedi gün" ibaresini kullanmıştır. Yargı ve doktrin ise bir çelişki içerisindedir. İ.İ.K. çok eski bir kanundur, yapılan güncellemelerle ayakta tutulmaya çalışılmaktadır. Kanunun tebliğ diye belirtmesinin altında yatan neden ise borçlunun borçtan haberinin olduğunun bilinmesi ve yapılan işlemlerin bilgisi dâhilinde yapılmasının istenmesidir. Tebliğin asıl gayesi borçlunun haberdar edilmesiye şunun şurasında yirmi yıl önce olmayan dokümanatik telefonlarla bile artık dosyalardan haberdar olunabilmektedir. Eskiye nazaran iletişim ve teknolojinin bir hayli gelişmesiyle bu imkânlar daha da kolaylaşmış ve haricen öğrenmeler artmıştır.

B. Alternatif Çözümler

Matematik gibi sayısal bir alanda bile sonuca giderken birden farklı yoldan gidilebiliyorsa, sosyal bir alan olan hukuk alanında da problemler için de pekâlâ birden fazla seçenek sunarak sonuca varabiliriz. Yukarıda değinmeye çalıştığımız problem için kanımızca aşağıdaki işlemler yapılabilir:

1. Kanun maddesindeki tebliğ ibaresinin kaldırılıp yerine borcu öğrenme ibaresi eklenebilir.
2. Borçluya tebligat tebellüğ edilmemişse haricen öğrenmelerde yapılan itirazlar için itiraz tarihinin tebliğ tarihi sayılacağını ifade eden bir fıkra maddeye eklenebilir.
3. Kanunun emredici ifadesi uygulanıp lafzi yoruma göre tebliğ şartı gerçekleşmemiş dosyalarda yapılan borca itiraz talepleri reddedilebilir.
4. İtirazdan sonra ödeme emri tebliği şartı yerine getirilmesi koşuluyla eksiklik tamamlanarak bu sorundan kaçınılabilir. *(Eksikliğin sonradan tamamlanmasıyla itirazları geçerli sayan mahkeme kararları mevcuttur)*

C. Sonsöz ve Düşüncelerimiz

Yukarıda da açıklamaya çalıştığımız İ.İ.K. anılan hükümleri, küçük bir detaymış gibi gözükken, aslında ciddi karışıklık yaratan ve yargıyı meşgul eden hükümlerdir. Bu kafa karışıklığına karşı önlem alınması gerekmektedir. Çağa ayak uydurmakta zorlanan bu hükmün içindeki gayeyi düşünerek, acaba kanun koyucunun bu maddeyi hazırlarken amacı ne idi sorusuyla yola çıkarak çözüme hükmün tadiliyle ulaşılabileceği kanaatindeyim. Yukarıdaki alternatif çözümlerden bu kanaatimize en yakın seçenek 2. seçenektir. Şöyle ki, borçlu takip dosyasına konu borcu tebliğ dışı, haricen sebeplerle öğrenmişse artık tebliğ şartı yerine gelmese

bile tebliğin taşıdığı amacın yerine getirildiğinin kabul edilmesi gerekir. Günümüzde icra dairelerini renklendiren pembe dosyalarımızın bile tarihe karışmaya başladığı göz önüne alınırsa, avukatların ve çoğu şirketin e-tebligat adreslerinin bulunduğu düşünülürse, kanunun da yeniliklere ayak uydurmasının sağlanması ve sorun yaratan kurallar yerine sorunları çözen kurallar getirilmesinin herkese faydası olur. Unutmayınız ki hukuk kuralları sorun yaratmak için değil çözüm üretmek için varlardır.

KAYNAKÇA

- Akil C, Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emri, (1. B. Yetkin Yayınevi 2017).
- Akipek J, Akıntürk T, Ateş Karaman D, Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, (7. B. Beta Yayınevi 2009).
- Aras A, Davada Veya İcra Takibinde Usulsüz Tebligatın Re’sen Dikkate Alınması Gerekliliği (2022) 158, TBB Dergisi.
- Aslan R, Yılmaz E, Ayvaz Taşpınar S, Hasanağası E, ‘İcra ve İflâs Hukuku’, (6. B. Yetkin Yayınevi 2020).
- Aşık İ, Oruç Y, Tok O, Saçar ÖF, İcra ve İflas Hukuku (1. B. Seçkin Yayınevi 2022).
- Atalı M, Ermenek İ, Erdoğan E, İcra ve İflas Hukuku (6. B. Yetkin Yayınevi 2022).
- Ayhan D, ‘İcra Patladı’ 21 Kasım 2022, < https://www.sozcu.com.tr/2022/ekonomi/icra-patladi-27491057/?utm_source=anasayfa&utm_medium=free&utm_campaign=alt_surmans et > Erişim Tarihi 15.12.2022.
- Berberoğlu Yenipınar F, Uygulamada İcra Takibi (5. B. Seçkin Yayınevi 2022)
- Berberoğlu Yenipınar F, Uygulamada İtirazın İptali (2. B. Seçkin Yayınevi 2021)
- Işıқтаç Y, Metin S, Hukuk Metodolojisi (5. B. Filiz Kitabevi 2016).
- Kıdıl BÖ, Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtirazın Geri Alınması (2021) 29 (4) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3123.
- Kuru B, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, (2. B. Yetkin Yayıncılık 2018).
- Küçük AT, ‘İcra ve İflas Hukukunda Tebligata İlişkin Düzenlemeler’ (2016) 74 (1) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 305-329.
- Oğuzman MK, Barlas N, Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar (25. B. Vedat Kitapçılık 2016).

Öztürk A, 'Ödeme Emri Aşamasında Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Genel İcra ve Vergi İcra Hukuku Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi' (2021) 8 (26) Gümrük Ticaret Dergisi 12-38.

Pekcanitez H, Atalay O, Özkan MS, Özekes M, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, (9. B. On İki Levha Yayıncılık 2019).

Postacıoğlu İ, Altay S, İcra Hukuku Esasları, (5. B. Vedat Kitapçılık, 2010).

Ruhi C, Ruhi AC, İlamsız İcra Takibi (1. B, Seçkin Yayınevi 2022).

Uyar T, 'İcra Hukuku'nda Süreler', (2004) (55), Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 239-260.

Uyumaz A, İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz, (2010) 24, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.